

(rođena 1862.). Izdvaja i ime nadarene Anice Jozić Prodan (1889.-1977.) koja je još i 70-ih godina prošloga stoljeća sastavljala stihove.

Iznimno vrijedan dio knjige čine brojne bilješke s posebno vrijednim podacima iz već zaboravljene nam prošlosti, kao i stare fotografije, većinom s početka i prve polovice XX. stoljeća, u manjem broju i s kraja XIX. stoljeća, kojom je knjiga ne samo urešena nego i dodatno obogaćena. Za razliku od starih crno-bijelih fotografija iz prošlosti, na naslovnici je fotografija u boji mlade pjevačice Darinke Orčik u izvornoj santovačkoj šokačkoj narodnoj nošnji, koja nam svjedoči da tradicija santovačkih Hrvata još živi, da se njeguje i danas, ali jednako tako da ona ima i budućnost.

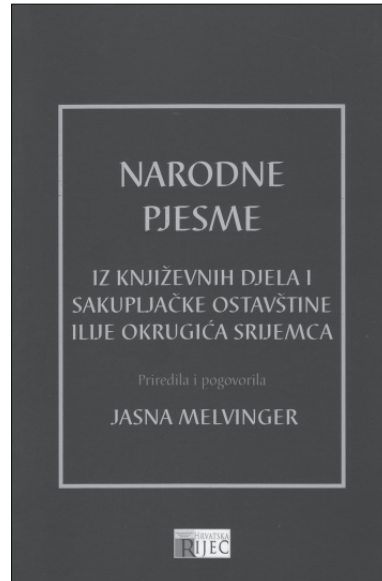
Na kraju knjige nalazi se i tumač manje poznatih riječi, mišljenje lektora i bilješka o piscu.

Knjiga Živka Mandića doprinosi da se mukotrпно sakupljena usmena baština santovačkih Hrvata ne zaboravi, te da tako očuvana, sada već i zapisana, dalje živi i prenosi se s naraštaja na naraštaj.

Stipan Balatinac

Narodne pjesme iz književnih djela i sakupljačke ostavštine Ilije Okrugića Srijemca (priređ. Jasna Melvinger), NIU „Hrvatska riječ“, Subotica 2012., 84 str.

U okviru nakladničke djelatnosti NIU „Hrvatska riječ“, u ediciji „Baština“, kao 13. knjiga u nizu, 2012. godine objavljena je knjiga *Narodne pjesme iz književnih djela i sakupljačke ostavštine Ilije Okrugića Srijemca* koju je priredila i za istu napisala pogovor prof. dr.

sc. Jasna Melvinger. Riječ je o knjizi u kojoj je sabrano ukupno pedeset i devet narodnih pjesama podijeljenih u sedam tematsko-sadržajnih cjelina i nekoliko podcjelina kao što su: prigodne pjesme (pjesme uz narodne obrede i običaje: dodolske, koledarske, đurđevdanske, kraljičke; napitnice vinske, napitnica svatovska; pripjevi i poskočice u kolu, sljepačke tužaljke, naricaljke), mitološke pjesme, ljubavne pjesme (ljubavne kratke, romance, erotska), porodične, elegijske, baladne pjesme i pjesme šaljivo-podrugljive. Spomenuta podjela korisna je jer čitatelju na taj način daje lakši uvid u pojedine cjeline i omogućava fokusiranje na sadržaj koji ga interesira. Osim toga, u knjizi su objavljeni bibliografski i kataloški podaci te svakako vrijedan doprinos razumijevanju poveznice Ilije Okrugića i narodnih pjesama u vidu pogovora koji je napisala priređivačica knjige, a u kojemu su osobito značajna pojašnjenja vezana uz pjesničke cjeline iz knjige. Priređivačica ove knjige priredila je uz ovu, od 2007. godine i pet

knjiga pjesničkih i dramskih djela Ilije Okrugića Srijemca: *Glasinke* (2007.), *Tri povijesne drame* (2007.), *Šaljive pjesme* (2010.), *Hunjkava komedija* (2011.) i *O Iliji Okrugiću Srijemcu* (2011.).

Iako je Ilija Okrugić Srijemac (Srijemski Karlovci, 12. svibnja 1827. – Petrovaradin, 30. svibnja 1897.) u prvom redu bio katolički svećenik pa tek onda pjesnik (za pojedine narodne pjesme, osobito one u dramskim djelima, napisao je i glazbu), pisac drama ali i sakupljač narodnoga stvaralaštva, kako u pogovoru navodeći riječi Josipa Škvorca ističe priređivačica knjige, „koliko se Ilija Okrugić srodio s pučkim stvaralaštvom i kao pjesnik i kao glazbenik, najbolje dokazuje upravo to što se za pojedine popijevke, koje je on i napisao i uglazbio, drži da su narodne. Narod ih je prihvatio kao svoje i prenosio ih, ne znajući ime autora. Kao takve, spominju se tri nezaobilazne pjesme koje se i danas mogu čuti u različitim prigodama: *Milkina kuća na kraju*, *Za jedan časak radosti* te *U našem lijepo ti je Srijemu*“ (nav. dj., str. 75). Okrugić je tako bio i pjesnik, ali i pisac drama kroz koje je putem svojih likova u više navrata pokazao koliko cijeni sve oblike tradicionalnog narodnog života.

U knjizi su sabrane narodne pjesme iz Okrugićeve sakupljačke baštine i njegovih književnih djela, a najbrojnije među njima su prigodne pjesme. Zahvaljujući svojoj službi, Okrugić je kao svećenik imao priliku biti na brojnim pučkim manifestacijama i slavljinama te na taj način čuti, zapisati i od zaborava sačuvati brojne narodne prigodničarske pjesme. Za ovdašnje Hrvate svakako su interesantne kraljičke pjesme, jer je običaj pjevanja tih pjesama očuvan i danas

se prakticira o blagdanu Duhova ponajprije u Bačkoj, ali kako vidimo kraljičke pjesme pjevale su se i u Srijemu (pjesme kraljica u Mitrovici i Moroviću). Stoga ne čudi da su, kako je istaknuto u pogovoru, Okrugićeva „djela prava riznica i lirskih i narodnih pjesama i narodnih poslovice, koje je nerijetko isticao i kao motto svojih, najčešće, pučkih igrokaza, diveći se u njima sadržanoj narodnoj mudrosti.“ Pri tom, kako to ističe prof. Melvinger, „moguće je upozoriti i na pojedine Okrugićeve autorske stilizacije, u smislu prilagodbi tekstova pučkih pjesama konkretnom njegovom djelu u koje su integrirane.“

Knjiga je značajan doprinos istraživanju književnosti srijemskih Hrvata i iznimno je vrijedna za sve one koji se bave narodnom književnošću, ali i životom i djelom ovog srijemskog svećenika i pjesnika te sakupljača istih. Ipak, valja na samom kraju navesti i pojedine manjkavosti koje bitno ne narušavaju književnu vrijednost same knjige, a uglavnom se tiču uređivačko-tehničkih rješenja tj. nestandardnih rješenja kada je u pitanju suvremeno nakladništvo. To se u prvom redu odnosi na tamnu boju naslovnice s okvirom u kojem je naslov knjige, na preveliki font naslova pjesama u knjizi, nepregledno kazalo ispisano verzalom! (naveden je najprije broj stranice pa tek onda podjela po cjelinama i to u formi 1., 1.1., 1.1.1., 1.2.1., 2..., što je svojstveno kazalu u znanstvenim i sličnim djelima), i na koncu potpuno nestandardni odabir korektora knjige, budući da je samo u sporadičnim slučajevima korektor knjige ujedno i priređivač knjige, što je uvijek najnesretnije rješenje jer otvara prostor da pogreške, nenamjerno, ostanu neuočene. Također, nije česta

praksa da se na unutarnjim stranicama korica neke knjige (osobito kada se radi o knjizi poezije) nađe kratki životopis samoga priređivača, budući da bi u fokusu trebao biti autor na čije se djelo i život odnosi knjiga. Uputno bi možda bilo da je urednik na tim stranicama objavio kratki životopis Ilije Okrugića Srijemca (kako bi na taj način s njegovim likom i djelom upoznao čitatelje koji se s njime susreću po prvi puta), a da je možda tek u fusnoti kod pogovora ili pak na unutarnjim stranicama objavio i kraći životopis prof. Jasne Melvinger čiji su plodni rad i brojne reference svakako zavrijedili biti navedeni i posebno naznačeni, jer je ona zasigurno kompetentna i pozvana prirediti upravo ovakvu knjigu koja je jedan od skromnih, ali vrijednih bisera i doprinosa baštini i književnosti srijemskih Hrvata.

Željka Zelić

Tomislav Žigmanov, *Izazovi – sabiranja, sumjeravanja, tumačenja – studije i ogleđi o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnog zagraničja*, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Oksimoron i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Pečuh – Osijek – Subotica, 2012., 255 str.

Poznat kao zagovornik, pobornik, a još više inicijator osvješćivanja potrebe tematiziranja i aktualizacije „rubne“, hrvatske manjinske književnosti iz Vojvodine (Srbije), Tomislav Žigmanov u knjizi *Izazovi – sabiranja, sumjeravanja, tumačenja – studije i ogleđi o knjiškim i književnim temama hrvatskoga istočnog zagraničja* dosljedno „na visokoj razini registrira i problematizira aktualne

kulturne, navlastito književne prakse ‘zagraničnih Hrvata na Istoku’“ (iz recenzije V. Brešića). Nastavljajući jednu siromašnu praksu pisanja o književnosti vojvođanskih Hrvata (Sekulić, Kikić, Miković i dr.), Žigmanov u ovoj knjizi upozorava kako je „naslijede i njihove prilike u sadašnjosti potrebno [je] izlagati sabiranju, sumjeravanju i tumačenju sukladno uzusima i normama razvijenih kulturnih prostora te književnim i inim znanostima“, a to je iskorak iz naslijednoga koncepta koji najčešće tek opisuje stanje bez *sumjeravanja* i *tumačenja*. Stoga s razlogom smijemo reći kako su rijetke, gotovo incidentne knjige Hrvata u Vojvodini koje znanstveno tematiziraju svoju vlastitu književnu baštinu, dovode ju u ravnopravan položaj u akademskim krugovima s većinskom (Srbija) ili recentnom (Hrvatska) književnošću i *knjiškim temama*, a što čini upravo ova publikacija.

Knjiga je sastavljena od rukopisa nastalih tijekom posljednjih desetak